

BİLGİ KARTI 3

GÜVENLİ İNŞAAT

BİYOLOJİK ETKENLER

BULAŞ YOLLARI

Hastalık nedenleri

Normal durumda insan vücudu mikroorganizmaların girişi ve çoğalmasına karşı kendini savunma mekanizmaları ile korumaktadır. Bu mekanizmaların herhangi bir nedenle zayıflaması ve normal çalışmaması durumunda ise çeşitli hastalıkların ortaya çıkma ihtimali artmaktadır.

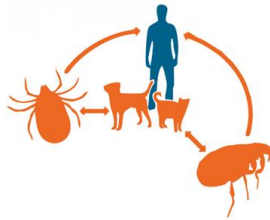

Kötü hijyen koşulları, yaşlılık, cilt ve mukozalardaki bozukluklar, kronik rahatsızlıklar, beslenme bozuklukları, yetersiz bağışıklama, stres ve bağışıklık sistemi yetmezlikleri savunma mekanizmalarını zayıflatan önemli unsurlardır.

Savunmayı yetersiz kılan unsurların yanı sıra kişinin hastalığa yakalanıp yakalanmayacağını ve bunun ne kadar kötü olacağını biyolojik etkenin dozu ve türü de etkilemektedir. Bazı etkenler bir konakçının dışında saatlerce ve hatta günlerce yaşayabilirken, diğerleri hayatta kalmak için bir konakçıya ihtiyaç duymaktadır. Benzer şekilde bazı etkenler çok küçük ve hafif olup havada uzun süre kalırken diğerleri hızla yüzeylere yerleşmekte ve bir temas endişesi oluşturmaktadır. Tüm bu durumlar kişinin potansiyel maruziyetine etki etmektedir.

Bulaş

Bulaşıcı bir hastalığın enfekte konakçıdan, doğal konaklardan veya vektörlerden başka canlılara geçmesi bulaş olarak ifade edilmektedir.

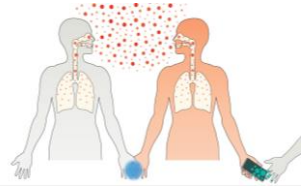

Biyolojik etkenlerin insan vücuduna giriş yollarını (bulaş yolları) bilmek, uygun kontrol tedbirlerinin devreye alınması açısından son derece önemlidir. Bu etkenlerin nasıl giriş yaptığının net bir şekilde anlaşılması ve risk değerlendirmesinde dikkate alınması öncelikli bir adım olmalıdır.

Biyolojik etkenler çeşitli yollardan vücuda girebilmektedir. Ana bulaş yolları şu şekildedir:

■ Soluma yoluyla,

Biyolojik etkenleri içeren partikül ya da toz parçacıkları havada uzun süre asılı kalır ve hava akımlarıyla geniş alanlara yayılırlar. Bunların solunarak alınmasıyla bulaş oluşur.

Soluma, biyolojik etkenleri vücuda girmesinin yaygın yollarından birisidir. Vücut üzerindeki etkisi, biyolojik etkene ve solunan miktara bağlıdır. Kimyasal solumalardan farklı olarak örneğin bir bakteri veya virüs solunduğunda genellikle tat, koku veya tahriş edici bir etkinin olmaması sebebiyle farkında olunmaz. Maruziyet ancak enfeksiyonun belirtileri ortaya çıktığında anlaşılmaktadır.

■ Temas yoluyla,

Soluma ile birlikte önde gelen bulaş yollarındandır. Doğrudan temas, dolaylı temas ve damlacık saçılması ile bulaş oluşmaktadır.

Doğrudan temas, enfekte kişinin dokuları veya sıvılarıyla doğrudan vücut teması yoluyla oluşmakta olup biyolojik etkenlerin fiziksel transferi ve girişi, mukoza zarları (göz, ağız vb.), açık yaralar veya sıyrılcak deri yoluyla gerçekleşebilmektedir.

Dolaylı temas kişinin biyolojik etken bulaşmış bir nesneye dokunması (fomite) ile oluşmaktadır.

Damlacık saçılması ise konuşma, hapşırma, öksürme ile ortama saçılan salgıların yakındaki kişinin ağız, burun, göz dokularında yerleşmesi ile oluşur.

■ Ağız (Yutma) yoluyla,

Patojenik organizmaların yutulması, kontamine yiyecek veya sudan olabileceği gibi kontamine nesne veya yüzeyleri yalama veya çiğnemeyle de oluşabilir.

Bu bulaş yolları dışında; kontamine keskin nesnelerin (iğne vb.) vücuda batması kaynaklı **enjeksiyon yoluyla** ve eklem bacaklılar (sivrisinek, kene vb.) ile kemirgenleri ve diğer haşereleri içeren **vektörler yoluyla** da bulaş görülebilmektedir.